

InnovatieNetwerk EnergieSystemen Noord-Limburg

Verslag van de eerste workshop



Maasbree, 10 oktober 2006

W. Verkerke, J. Buurma (WUR) en A. Hermans (LLTB)



WAGENINGEN UR
For quality of life

Innovatienetwerk energiesystemen Noord-Limburg

Verslag van de eerste workshop

Aanleiding

Dit project is opgezet om de toepassing van innovatieve energiesystemen in Noord-Limburg in een stroomversnelling te brengen. De glastuinbouw staat op de drempel van een nieuw energietijdperk. Om ons heen ontstaan concepten van nieuwe energiesystemen. Sommige concepten zijn geheel nieuw voor de glastuinbouw, maar met andere wordt al ervaring opgedaan. Door de forse technische en financiële onzekerheden laat een doorbraak nog op zich wachten. Het naast elkaar bestaan van verschillende denkrichtingen maakt de situatie nog eens extra ingewikkeld. Ondertussen blijven de energieprijzen stijgen en neemt de maatschappelijke druk op het ontwikkelen van duurzame productiesystemen toe.

Doel

Het doel van dit project is het samenbrengen van partijen in een netwerk. Vanuit dit netwerk zetten de deelnemers zich vanuit hun individuele belangen gezamenlijk in voor de ontwikkeling en toepassing van innovatieve en duurzame energiesystemen. Activiteiten zijn het opstarten, aansturen en volgen van diverse activiteiten in de ontwikkeling van kennis en techniek rondom innovatieve energiesystemen. De deelnemers ontwikkelen en verspreiden zo kennis over implementatie van nieuwe energiesystemen. Dit draagt bij aan het stimuleren van de dynamiek in de ontwikkeling van de sector in de regio Noord-Limburg.

Uitvoering

Dit project wordt uitgevoerd door Wageningen UR, in nauwe samenwerking met LLTB en Provincie Limburg. De WUR aanpak van deze problematiek volgt de opzet van socio-technische netwerken van telers en stakeholders. Deze aanpak is al eerder met succes gebruikt bij andere innovatietrajecten (Buurma & De Buck, 2004) en is uitvoerig gedocumenteerd (Buurma et al., 2006).

Opzet

Bij de start van dit project zijn in het voorjaar van 2006 ondernemers uit de regio geïnterviewd. De vragenlijsten zijn opgesteld door de WUR onderzoekers. De interviews zijn afgenomen door Jos Hoebink (Area). Aan de hand van de interviews is een analyse gemaakt door WUR van de posities en belangen van de verschillende ondernemers. De uitgewerkte analyses en de interviews zijn integraal aan de afzonderlijke deelnemers toegestuurd. Een overzicht van de deelnemers staan bij de illustraties afgebeeld.

1^e workshop – de aanpak

De analyses zijn vervolgens in een workshop op 10 oktober 2006 teruggekoppeld met de deelnemers. De resultaten werden plenair gepresenteerd als z.g. innovatieschema's ("belief systems"). Een belief system van een deelnemer laat zien welke trends rondom het thema energie hij het meest belangrijk vindt en hoe hij daar strategisch en tactisch op denkt te reageren. De andere deelnemers kunnen daar uit afleiden in hoeverre er sprake is van gemeenschappelijke visies of belangen. Een voorbeeld van een belief system is afgebeeld bij de illustraties.

In de workshop is vervolgens, uitgaande van de individuele posities, via een zg. landschapsspel gezocht naar een gemeenschappelijkheid die verschillende ondernemers kenmerkt. In het landschapsspel wordt gebruik gemaakt van een zg. gedachtenlandschap. Dit is een assenstelsel met horizontaal de tegenstelling markt - maatschappij en verticaal de tegenstelling techniek – mens. In de figuur zijn de strategische sporen uit de belief systems van de deelnemers weergegeven in de beginopstelling.

De door de WUR onderzoekers ("informateurs") voorgesorteerde partijen staan inde beginopstelling afgebeeld in het gedachtenlandschap, op grond van de analyse van hun afzonderlijke belief systems. Uiteraard moet tijdens het spel pas blijken of de betrokken partijen uiteindelijk zo gaan samenwerken. Tijdens het spel kunnen de informateurs nagaan of ze de gedachtegangen van de partijen goed begrepen hebben. Ook is het mogelijk dat de partijen van mening veranderen, horende de argumenten van anderen.

1^e workshop – het landschapsspel energiesystemen Noord-Limburg

Het spel werd geopend met de vraag: naar welke persoon of plek in het landschap zou je willen verhuizen, nu je van elkaars visie hebt kennis genomen. De deelnemers mochten verhuizen onder opgave van hun redenen. Door deze verschuivingen en hun redenen te volgen werd langzamerhand duidelijk welke groepen telers gemeenschappelijke visies hadden op de energieproblematiek. Zo ontstond de eerste tussenstand in het spel waarbij het zwaartepunt kwam te liggen in het kwadrant techniek/economie (zie de afbeeldingen). De spelleider (Jan Buurma) ging vervolgens op zoek naar daadwerkelijke acties bij de woorden. Door vragen te stellen ontspon zich een discussie waaruit geleidelijk een iets andere verdeling ontwikkelde en er een scheiding ontstond tussen telers die vooral zich willen richten op anders met het gewas omgaan en telers die anders met energie willen omgaan.

Twee groepen met hun eigen belief system

De twee ontstane homogene groepen gingen na een korte pauze vervolgens elk hun gemeenschappelijke belief system opstellen, en presenteerden deze uiteindelijk plenair aan elkaar (zie de afbeeldingen). Concrete vragen welden gelijk op: We willen meer weten over de toepassing van aardwarmte in onze regio. Wat zijn de mogelijkheden als je bedrijf dicht bij de Maas ligt? We willen meer weten over de consequenties van het leveren van stroom. Wat zijn de mogelijkheden van een betere teeltsturing door koeling?

Vervolg

Naar aanleiding van de concrete vragen van de deelgroepen zijn twee deskundigen benaderd. Deze zullen op 13 december meewerken aan de tweede workshop. Vervolgens gaan we per deelgroep een strategische agenda met betrekking tot energie vraagstukken opstellen.

14 november 2006

W. Verkerke, J. Buurma (WUR) en A. Hermans (LLTB)

Literatuur

Buurma, J. et al., 2006 – Innovatieprocessen in de praktijk; vorming van socio-technische netwerken. LEI rapport 6.06.08 (2006).

Buurma, J. & A. de Buck – Workshop over de vorming van een socio-technisch netwerk rond verbetering van de energiehuishouding in de gerberateelt. LEI brochure (2004).

Nieuwe energie systemen Limburg

Verslag van de 1^e workshop
voor het opzetten van studienetwerken

Jan Buurma, Wouter Verkerke
Annemie Hermans

WUR
LLTB



Plaats en tijd

dinsdag 10 oktober 2006
15:00 – 18:30 uur
Café Restaurant Boszicht
Provincialeweg 2
5993 RG Maasbree



Kiezen voor landbouw

- Toekomstvisie Minister Veerman:
- Van “zorgen voor” naar “zorgen dat”
- Van “richting geven” naar “ruimte geven”
- Ondernemers hebben zelf het voortouw
- Overheid schept gunstig innovatieklimaat



Netwerken met voorlopers >> theorie

Jan Douwe vd Ploeg, hoogleraar Sociologie WUR:

“Een netwerk omvat een verzameling directe en indirecte **sociale verbanden**, gecentreerd rondom bepaalde personen, die bijdragen aan het bereiken van de **doelen** van die personen, en aan het vervullen van hun **verwachtingen, wensen, behoeften en ambities**”



Netwerken met voorlopers >> praktijk

Jan Buurma, onderzoeker innovatie-processen LEI:

“Een **coalitie** die een **regeerakkoord** gaat uitvoeren”

- KONINGIN beleidsmedewerkers LNV en LLTB
- INFORMATEURS gamma-onderzoekers LEI en PPO
- PARTIJEN ondernemers, toeleveranciers, adviseurs
- PREMIER bruggenbouwer uit kring van partijen
- PLANBUREAU technisch specialisten LEI, PPO,

Vanmiddag >> **contouren** van een **regeerakkoord**

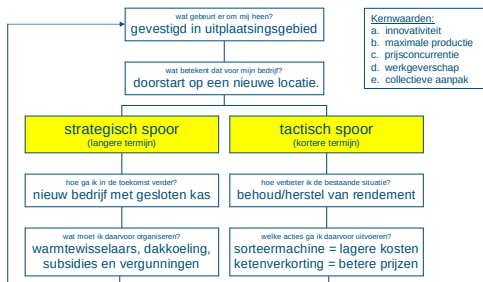


Vorbereiding

- Interviews
 - voorjaar 2006 door Jos Hoebink (Area)
- Analyse interviews en opstellen innovatie schema's
 - zomer 2006 door Abco de Buck en Jan Buurma (WUR)



Voorbeeld van een innovatie-schema



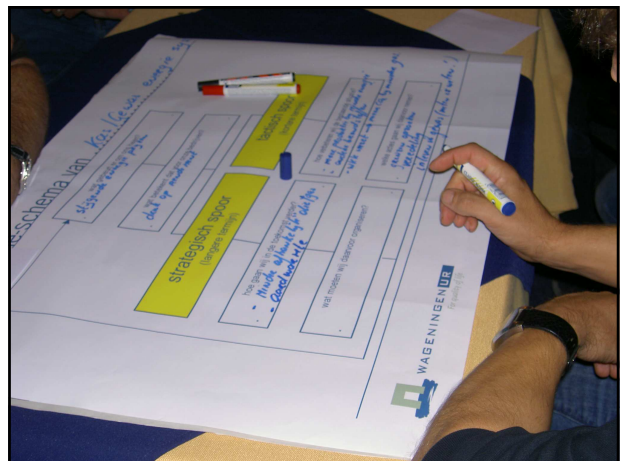
Vorbereiding en 1^e workshop

- Interviews
 - voorjaar 2006 door Jos Hoebink (Area)
- Analyse interviews en opstellen innovatie schema's
 - zomer 2006 door Abco de Buck en Jan Buurma (WUR)
- Schema's - start voor het landschapsspel
 - 10 oktober 2006
 - in kaart brengen welke ondernemers een visie delen
 - innovatielandschap als kwadrant uitgezet op de vloer



Er bleken dus twee groepen te zijn ontstaan:

- Energie-ondernemers
- Gewas-ondernemers
- Deze twee subgroepen gingen
 - gemeenschappelijk innovatieschema opstellen
 - rapportage aan elkaar





Groep Energie-ondernemers



Groep Gewas-ondernemers



Vervolg

- Voortbouwen op huidige enthousiasme
- Terugkoppeling resultaat naar financiers
- Faciliteren vanuit WUR
- Samen kennis vergaren en beoordelen
- 13 december 2^e workshop in Maasbree

Colofon

Dit project is ondersteund door

- LNV-programma 400 > systeeminnovatie
- LLTB, provincie Limburg, bedrijfsleven

Informatie over het project is te verkrijgen bij

- Wouter Verkerke WUR Glastuinbouw
06 – 51011397, wouter.verkerke@wur.nl
- Jan Buurma LEI 070 - 3358303
- Annemie Hermans LLTB 0475 - 381829